

Nacionalne konsultacije s civilnim društvom o inicijativi REKOM

Pančevo, Srbija

28. mart 2009.

Prve konsultacije s civilnim društvom u Vojvodini organizovala je Građanska akcija Pančevo. U konsultacijama je učestvovalo 27 ljudi, od čega najviše predstavnika nevladinih organizacija i aktivista, nekoliko novinara, dva predstavnika Jevrejske opštine Pančevo i tri predstavnika političkih partija. Uvodničari su bili Marijana Toma (*Impunity Watch*, Srbija), Dinko Gruhonjić (Nezavisno društvo novinara Vojvodine, Srbija), Andrej Nosov (Inicijativa mladih za ljudska prava, Srbija) i Abdullah Ferizi (Forum ZFD, Kosovo). Mediji koji su pisali o skupu su Kurir, Libertatea, Pančevac, RTV Pančevo, Radio Vojvodine.

Učesnici konsultacija pozitivno su ocenili inicijativu za osnivanje REKOM-a, i podržali je u značajnom broju.

Zašto je REKOM potreban za prostor bivše Jugoslavije jeste da se obezbedi da se nepoverenje i mržnja koja je postojala do nedavno i započela ove ratove, da se to ne prenosi na nove generacije. I da te nove generacije imaju mogućnost, ne da zaboravljaju prošlost i istoriju, ali da je saznaju jako dobro i da u bazama saznanja te istorije imaju neku zdravu podlogu za razvitak i za pravljenje svoje budućnosti na način koji bi njima odgovarao i koji bi obezbedio da se te mržnje i ratovi ne ponavljaju u budućnosti.“ (Abdullah Ferizi, Forum ZFD, Kosovo, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28.mart 2009.)

Mislim da ovde uopće nije potrebno pitanje zašto REKOM. To je kao da postavimo pitanje zašto pijemo vodu. (Hrvoje Zovko, Hrvatska radio televizija -HRT, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28.mart 2009.)

U Koaliciju za REKOM uključiti što više nevladinih organizacija i jačati kapacitete Koalicije.

Ono što mene zabrinjava je nešto što je neko maločas rekao jeste zapravo da ne postoji dovoljno artikulisana, kritička javnost unutar samog nevladinog sektora. Mislim da se zaista malo nevladinih organizacija bavi ovim pitanjem. (...) Kad već pričamo sada o metodima kako ćemo da se organizujemo, mislim da jedan od prvih koraka jeste da se ova priča, naša priča proširi i na druge nevladine organizacije i, nažalost, ne da napravimo samo pritisak na parlament i na politički spektar, nego ja mislim i na nevladin sektor. (Virdžinija Marina Guzina, Građanski parlament Vršac, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28.mart 2009.)

Nije lako ulaziti u ovakve priče, vi ćete videti, ja uopšte ne vidim kako ćemo mi to u našim lokalnim sredinama spustiti i kako ćemo se umrežavati kao nevladine organizacije da bi ovu priču instrumentalizovali i možda i u lokalne parlamente približili. Znači, morate da nam pomognete u svemu tome, jer ja mislim u nevladinom sektoru uopšte nema, kako bih rekla, jedinstvenog stava da treba ući u ovaj proces.“ (Snežana Baralić-Bošnjak, Ženska mirovna grupa, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28.mart 2009.)

REKOM treba da koristi činjenice koje su utvrdili Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju i Međunarodna komisija za nestale osobe.

Treba izbegavati velike greške, da treba učiti na greškama drugih, onih koji su bili pre nas i treba koristiti ono što su već utvrđene činjenice, to je Haški tribunal, i to je Međunarodna komisija za nestale osobe koja to izuzetno dobro radi za ceo region, regionalno. (Janja Beč Neumann, sociološkinja i spisateljica iz Srbije, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28.mart 2009.)

Mislim da bi trebalo da se budući REKOM odredi prema tome koje će već dokazane činjenice uzeti u obzir, u smislu polazišta od nečega, zato što REKOM bi bio specifičan i u tom smislu da iza sebe već ima neke procesuirane slučajeve i presude, što od strane Međunarodnog krivičnog suda [za bivšu Jugoslaviju], tako i od nacionalnih sudova, što nije tipično za druge komisije i da imamo neku saglasnost. Ja lično, evo sad svoje mišljenje iznosim da bi trebalo imati kao neprikosnoven osnov, znači bez dovođenja u pitanje presude koje su do sada donete. (Marinika Čobanu, Građanska akcija Pančevo, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28.mart 2009.)

Javno slušanje žrtava i članova porodica žrtava održavati i na lokalnom nivou. Time se otvara mogućnost da žrtve i lokalna zajednica bolje čuju jedni druge i zajednički rade na prevazilaženju negativnog nasleđa prošlosti.

Molila bih ta javna slušanja da se malo opišu, da li mi možemo na taj način možda da tu širu podršku dobijemo, da animiramo ljude, da to sprovedemo i na lokalnu, znači da neki mini forumi budu i u manjim sredinama, da budu zabeleženi, dokumentovani na nekom platnu materijali koji su, naravno, autentični, ali da prosto što više ljudi to vidi i čuje zato što nam je svaki pojedinac važan. (Marinika Čobanu, Građanska akcija Pančevo, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28. mart 2009.)

U konsultativni proces aktivnije uključiti udruženja veterana. Razmotriti i javno slušanje počinitelja koji su spremni da govore o svom učešću u određenim događajima.

Mislim da će ceo region biti specifičan, svako će na svoj način prepoznati ovu inicijativu i sigurno će iz svog iskustva ulaziti u ovu priču, ali je možda dobro baš da Vojvodina bude prostor u kojem nemamo te nazovi, takva udruženja tipa „bože moj, Srbija nije učestvovala u ratu“, ona je sve vreme to poricala, je li tako, a sada vidimo ove dobrovoljce ili jadničke koji su učestvovali u ratu da traže te svoje dnevnice. Znači, možda bi bilo dobro da ih prožimamo i da ih na neki način, naše učesnike rata koji su bili protiv, a one koji kažu da su učestvovali, znači to su te sve različite priče u vezi sa svedočenjima. (Snežana Baralić-Bošnjak, Ženska mirovna grupa, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28. mart 2009.)

Mislim da bi bilo takođe zanimljivo i javno slušati počinioce, naravno one koji pristanu na tako nešto. (Branislav Ramjanc, Građanska akcija Pančevo, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28. mart 2009.)

Postoji veoma veliki broj onih koji su u toj klanici eks-jugoslovenskoj učestvovali pod prinudom. To su pre svega mlađi ljudi koji su se na primeru nesretne JNA zatekli u uniformama i onda zaista transportovani kao kufer na mesta najvećih stradanja. Oni su u stvari, čini mi se, prvi ešalon koji traži da bude priznat kao nesumnjivi i učesnici, ali i žrtve rata. (Gojko Mišković, Otvoreni Licej, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28.mart 2009.)

Članovi REKOM-a treba da budu pojedinci i pojedinke koji uživaju poverenje svih zajednica u regiji. Tokom konsultativnog procesa prikupljati kandidature za komesare REKOM-a i formirati listu potencijalnih komesara.

Sigurno da i kriterijumi za izbor i način članova komisije, da to budu stvarno ljudi koji su tokom ovih deset i više godina radili u okviru svog nekog aktivizma na procesu suočavanja sa prošlošću, znači koji su dokazali svojim ličnim primerom i angažmanom da su činili napore da se proces pomirenja u svom mikroprostoru a i šire prepoznaje. (Snežana Baralić-Bošnjak, Ženska mirovna grupa, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28. mart 2009.)

To bi trebalo da budu najbolji ljudi, ljudi senzibilni na patnju drugih ljudi, odgovorni, lično čestiti i oni koji su voljni da se uopšte bave ovom teškom i neprijatnom problematikom. (Gordana Perunović-Fijat, Kikindski klub, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28. mart 2009.)

REKOM treba da imenuje počinioce zločina.

Odnos prema počiniocima zločina, pa ja mislim da bi ih trebalo imenovati, ostalo prepustiti državnim institucijama, pravosudnim organima da nešto preduzmu ili da ne preduzmu. (Gordana Perunović-Fijat, Kikindski klub, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28.mart 2009.)

Pre početka rada REKOM-a definisati pojam žrtve. Definicija treba jasno i precizno da saopšti ko se može smatrati žrtvom.

Ovde vidim da se priča o žrtvama, ali nigde ne vidim šta su kriterijumi za žrtve, znamo da civilno stanovništvo su sigurno žrtve, tu imamo sa različitih strana različita gledišta i nešto bi o tome trebalo staviti, recimo, u kriterijume šta su žrtve. (David Montijas, Jevrejska opština u Pančevu, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28. mart 2009.)

REKOM treba da predstavi i pozitivna iskustva solidarnosti i prijateljstva između pripadnika različitih zajednica tokom oružanih sukoba.

U jevrejskom iskustvu jako puno pažnje se tome daje, i to tako pomaže u tom procesu lečenja, da se da primer da je neko pomogao. Mislim da takvih primera ima i da se isto u ovom kontekstu celom važno da se istakne primer Vojvodine sa dvesta hiljada dezertera, i pojedinaca koji su stvarno riskirajući život pomogli i da se vidi kome su pomogli. (Janja Beč Neumann,

sociološkinja i spisateljica iz Srbije, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28. mart 2009.)

Ideja je da se negde kroz rad REKOM-a čuju i te pozitivne priče, jer stalno kad govorimo o oružanim sukobima na prostoru bivše Jugoslavije zaboravljamo da postoji veliki broj ljudi koji su uvek daleko od ovih razgovora, koji su u pravom smislu te reči pokazali svoju ljudskost i ostali ono što jesu, dakle čovek, u teškim trenucima. (Andrej Nosov, Inicijativa mladih za ljudska prava, Srbija, Nacionalne konsultacije s civilnim društvom, Pančevo, Srbija, 28. mart 2009.)